

Toelating, schorsing en verwijdering

Wat zijn de criteria voor toelating en wanneer kan een leerling worden verwijderd?

In de artikelen 40 en 63 van de Wet op het Primair Onderwijs wordt alles voor toelating en verwijdering geregeld. De beslissing over toelating en verwijdering ligt bij de het bevoegd gezag, welke bij Viviani gedelegeerd is naar de directeur van elke onder haar gezag vallende basisschool.

Het is belangrijk, dat de directeur bij besluiten over toelating en verwijdering de 'algemene beginselen van behoorlijk bestuur' in acht neemt. De volgende beginselen van behoorlijk bestuur zijn van belang bij toelating:

- zorgvuldigheidsbeginsel
- gelijkheidsbeginsel
- vertrouwensbeginsel
- motiveringsbeginsel

Toelating

Criteria voor het wel of niet toelaten van leerlingen kunnen godsdienstige overwegingen zijn of het hanteren van schoolgrenzen. Het beleid voor deze criteria moet zorgvuldig opgesteld worden.

Als de directeur besluit tot niet-toelaten, moet dit gemotiveerd per aangetekende brief aan de ouders worden meegedeeld. Tegen dit besluit kunnen de ouders gedurende zes weken schriftelijk bezwaar maken. Als de ouders bezwaar maken, moet de directeur een gesprek hebben met de ouders. Binnen vier weken na binnenkomst van het bezwaar moet er een besluit worden genomen. Dit besluit kan voor de burgerlijke rechter worden aangevochten.

Meest voorkomende niet toelatingsgronden;

Criteria voor het wel of niet toelaten van een leerling kunnen godsdienstige overwegingen zijn of het hanteren van schoolgrenzen. Het beleid voor deze criteria ligt verankerd in het schoolplan en de schoolgids.

Een potentiële leerling heeft geen toelatingsrecht.

Het toelatingsbeleid mag niet discriminatoir zijn (godsdienst, ras, geslacht, nationaliteit, seksuele gerichtheid, levensovertuiging), tenzij het maken van onderscheid noodzakelijk is voor het verwezenlijken van de statutaire grondslag.

De school mag kledingvoorschriften voorschrijven en duidelijk racistische kleding verbieden. Het besluit om een leerling niet toe te laten, wordt door het bevoegd gezag (de directeur namens het bevoegd gezag) per aangetekende brief en gemotiveerd aan de ouders meegedeeld. In deze brief wordt vermeld:

- dat de ouders de gelegenheid hebben om gedurende 6 weken schriftelijk bezwaar te maken tegen het besluit tot niet-toelaten. Indien de ouders bezwaar maken, moet het bevoegd gezag de ouders 'horen'. Na het horen, maar binnen 4 weken nadat het bezwaar is ontvangen, neemt het bevoegd gezag een besluit op het bezwaar. De ouders kunnen dit bezwaar bij de burgerlijk rechter aanvechten.
- de inhoud van het besluit
- de redenen van het niet toelaten

Blijkens jurisprudentie kunnen niet toelatingsgronden (het niet toelaten van een leerling door het bevoegd gezag van de school) zijn:

- Het voeren van een evenwichtig spreidingsbeleid binnen de gemeente
- Het gedrag van ouders
- Een toelatingsbeleid wegens een beperkte huisvestingscapaciteit
- Het niet willen onderschrijven van de grondslag van de school
- Bezwaren van pedagogisch didactische en organisatorische aard.

Andere redenen om te overdenken bij het (niet) toelaten:

- groeps grootte;
- samenstelling groep als gevolg van WSNS;
- effect op onderwijs aan reeds aanwezige leerlingen;
- deskundigheid personeel;
- beschikbaarheid personeel (tekort, verzuim)
- mogelijkheden van begeleiding door de ouder;
- benodigde middelen (kosten extra personeel)
- de gevraagde aanpassing in de organisatie, de begeleiding en het onderwijs;
- werkdruk.

Er is bij de afwijzing een concrete afweging gemaakt tussen enerzijds het individuele belang van het kind (potentiële leerling) en anderzijds het algemene belang van de school en de andere leerlingen. Het niet kunnen bieden van de noodzakelijke zorg zal voor de school zwaar wegen.

Bovenstaande omstandigheden kunnen in een bepaalde mate bijdragen aan een verantwoorde beslissing niet over te gaan tot toelating.

(Het bevoegd gezag hanteert een toelatingsbeleid waarin criteria staan omschreven op grond waarvan een leerling kan worden geweigerd. Ouders hebben hiervan kennis kunnen nemen d.m.v. de schoolgids, het schoolreglement en het zorgprofiel.)

We voeren als school een beleid om prettig met elkaar samen te leven en te leren.

Onze uitgangspunten zijn:

Op onze school werken leuke mensen die de moeite waard zijn.

Ze zijn heel goed in staat hun eigen conflicten op te lossen.

Overall waar mensen werken komen conflicten voor. Dat is niet erg; daar leer je van.

Als leerlingen op school op een goede manier leren met conflicten om te gaan, hebben ze daar hun hele leven plezier van.

Een goede manier van conflicthantering maakt de school voor iedereen leuker.

We weten, dat het soms anders gaat. Om dan te weten wat ons te doen staat, verwijzen we naar onderstaande.

Handelswijze bij ongewenst gedrag:

Leerkrachten kunnen worden geconfronteerd met ongewenst gedrag van leerlingen en wel zodanig dat het onderwijsleerproces wordt verstoord.

Dit gaat ten koste van de effectieve leertijd, de opbrengsten, de sfeer in de groep, maar ook van het welbevinden van de overige leerlingen en de leerkracht(en).

De manier waarop de leerkrachten omgaan met ongewenst gedrag van leerlingen staat hieronder beschreven.

1. De leerkracht spreekt de leerling aan op het ongewenst gedrag. Wanneer het ongewenste gedrag na maximaal 2 waarschuwingen aanhoudt, moet een maatregel volgen. Bij voorkeur wordt deze maatregel in de groep uitgevoerd. Dit kan zijn: tafeltje apart laten zetten, strafwerk, uitsluiten van een pauze of leuke les, enz. (Voor heel korte tijd, maximaal 10 min, kan een leerling ook in de gang / direct naast de deur gezet worden.)

2. Mocht dit niet leiden tot het gewenste effect dan volgt tijdelijke uitplaatsing in een andere groep en dit wordt beperkt tot maximaal één dagdeel.

3. Wanneer een leerling 3 keer de groep is uitgestuurd, worden de ouders hiervan door de leerkracht geïnformeerd. Op verzoek (van ouders en/of leerkracht) kan er een gesprek volgen.

Wanneer een kind uit de groep wordt geplaatst, moet het **altijd onder toezicht** geplaatst worden.

Time-out

Een time-out kan direct worden gegeven bij vergaand grensoverschrijdend gedrag: fysiek geweld (=schoppen, slaan), uitschelden van de leerkracht, weigeren de leerkracht te gehoorzamen en kwetsend uitschelden van medeleerlingen.

Bij time-out gelden de volgende voorwaarden:

- De leerling wordt voor de rest van de dag de toegang tot de school ontzegd.
- Ouders worden onmiddellijk op de hoogte gebracht en verzocht hun kind te komen halen van school. (*Als ouders niet te bereiken zijn en er geen "noodadres" is, wordt de leerling in school opgevangen.*)
- Er volgt een gesprek tussen ouders, leerkracht en directie. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt, dat wordt ondertekend door alle deelnemers. Het verslag wordt in het leerlingdossier opgeslagen. (*P.S. Time out is geen strafmaatregel, maar een ordemaatregel in het belang van de school.*)
- Time out kan maximaal 3 keer voorkomen in een periode tussen twee vakanties.

Als het gedrag na de time out geen verandering heeft laten zien, gaat het protocol "**Toelating, schorsing en verwijdering**"- van Stichting Viviani in werking. (zie vervolg)

Schorsing

De directeur behoudt zich het recht voor, om een leerling tijdelijk de toegang tot de school te ontzeggen. Dit tot een maximum van twee dagen. De voorzitter van de MR wordt hierover ingelicht. Redenen hiervoor kunnen zijn: de veiligheid van de leerling(en), die in het geding komt, als ook de rust binnen de school. Ouders worden vooraf gehoord, als ook de leerkrachten, waarna de directeur een besluit neemt.

Schorsen van een leerling van een reguliere basisschool

Voorafgaand aan een verwijdering is het mogelijk de leerling te schorsen (tijdelijke ontzegging tot de toegang van de school). Het kent geen wettelijke grondslag, maar kan werken als signaal naar de ouders dat de grenzen van het toelaatbare gedrag zijn bereikt.

Het is verstandig een dergelijke maatregel pas te nemen na overleg met het bevoegd gezag, de leerplichtambtenaar en de inspectie.

De schorsingsdagen kunnen worden gebruikt voor bespreking met de ouders van het eventuele vervolgtraject.

Schorsing kan als noodmaatregel toegepast worden en duurt dan maximaal twee schooldagen.

Voor schorsen geldt de algemene rechtsregel: "wie tot het meerdere (lees: verwijdering van een leerling) bevoegd is, is ook bevoegd tot het mindere (schorsing)". Dit vereist dat voor schorsing dezelfde procedures en zorgvuldigheid vereist zijn.

De leerling dient daarna in beginsel weer toegelaten te worden op school. De woorden "in beginsel" betekenen dat er een apart, goed onderbouwd besluit noodzakelijk is, wanneer het bevoegd gezag het besluit neemt tot een nieuwe of verlengde schorsing. Een uitzondering op de maximale duur van een schorsing vormt de schorsing die ingaat terwijl er overleg gaande is over de definitieve verwijdering van een leerling. De schorsing duurt dan net zo lang als de tijd die nodig is om te komen tot een beslissing over de eventuele verwijdering.

De school dient ervoor te zorgen dat de leerling huiswerkopdrachten krijgt tijdens de schorsing. De directeur (het bevoegd gezag) informeert de leerling en de ouders in ieder geval schriftelijk over:

- De reden en duur van de schorsing
- De mogelijkheid van bezwaar
- De manier waarop dit bezwaar kenbaar gemaakt moet worden

Bij een schorsing is het verstandig om de leerplichtambtenaar, de Inspectie van het Onderwijs en de beleidsmedewerker Onderwijs van Viviani te informeren.

Een bezwaarschrift van de ouders moet binnen zes weken zijn ingediend bij het bevoegd gezag van de school. Het bevoegd gezag dient binnen vier weken hierop te reageren.

Richtlijnen:

- Het bevoegd gezag van de school wordt voorafgaand aan de schorsing in kennis gesteld van deze maatregel en om goedkeuring gevraagd. Het verdient de voorkeur tevens de leerplichtambtenaar en de inspectie op de hoogte te stellen.

- Gedurende de schorsing wordt de leerling de toegang tot de school ontzegd. Voor zover mogelijk worden er maatregelen getroffen waardoor de voortgang van het leerproces van de leerling gewaarborgd kan worden. De school blijft zorgplichtig.

- Schorsing mag niet betekenen dat het doen van LVS toetsen wordt belemmerd. Dit vraagt passende maatregelen.

- Schorsing vindt in principe pas plaats na overleg met een leerling, de ouders en de groepsleerkracht. Een leerling kan voor een beperkte periode worden geschorst (maximaal vijf schooldagen).
- Het besluit tot schorsing wordt schriftelijk, liefst aangetekend, door het bevoegd gezag aan de ouders meegedeeld.
- Met de ouders en de leerling dienen nadrukkelijk oplossingsmogelijkheden te worden verkend, waarbij de mogelijkheden en onmogelijkheden van de opvang van de leerling op de school aan de orde komen.
- Van de schorsing en het gesprek met de ouders wordt een verslag gemaakt. Dit verslag wordt door de ouders voor gezien getekend en in het leerlingendossier opgeslagen.
- Het verslag wordt ter kennisgeving verstuurd aan: het bevoegd gezag, ambtenaar leerplichtzaken en de inspectie.
- Ouders kunnen bezwaar aantekenen bij het bevoegd gezag van de school, het bevoegd gezag dient binnen vier weken hierop te reageren.

Vermeld wordt:

- Reden van de schorsing;
- Aanvang;
- Tijdsduur;
- Eventuele overige maatregelen.

Ook hier dienen de betrokkenen rekening te houden met de bezwaarschriftenprocedure.

Om reden van zorgvuldigheid is het gewenst dat het bestuur/bevoegd gezag het besluit tot schorsing of verwijdering neemt. Via een directiestatuut kan deze bevoegdheid worden gemandateerd

Verwijdering

Aan een procedure tot verwijdering gaat vaak een hele voorgeschiedenis vooraf. In de meeste gevallen is er sprake van een situatie waarbij de leerling zich herhaaldelijk schuldig heeft gemaakt aan ernstig wangedrag, waarbij meestal sprake is van een ernstige verstoring van de rust of van de veiligheid op school.

Ook herhaaldelijk ernstig wangedrag van één van de ouders kan uiteindelijk een reden zijn om tot verwijdering van de leerling over te gaan.

Vaak zijn er diverse gesprekken gevoerd met leerling en/of ouders. Hierover is een dossier aangelegd. Ook komt het voor dat een eenmalige gedraging van leerling of ouders direct leidt tot een verwijderingprocedure.

Het motiveringsbeginsel brengt met zich mee dat het bij een besluit tot verwijdering altijd gaat om het afwegen van de belangen van de leerplichtige leerling tegen die van het herstel of behoud van de rust en veiligheid of de goede en ongestoorde voortgang van het onderwijs op de school.

Meest voorkomende verwijderingsgronden:

- a. School kan niet aan de zorgbehoefte voldoen;
- b. Ernstig wangedrag leerling of ouders;
- c. Gedrag in strijd met de grondslag (bijzonder onderwijs).

Procedure verwijderen op grond van artikel 40 en 63 WPO:

1. ouders dienen voorafgaand aan de verwijdering te worden gehoord door het bevoegd gezag;
2. voorafgaand is er overleg met de groepsleerkracht;
3. verwijdering dient schriftelijk en gemotiveerd plaats te vinden met vermelding van bezwaarmogelijkheden;

4. verwijdering is slechts mogelijk als er een andere school bereid is de leerling toe te laten, of in ieder geval gedurende acht weken aantoonbaar is getracht een andere school te vinden;
5. bezwaar maken door de ouders is mogelijk binnen zes weken bij het bevoegd gezag;
6. ouders worden daarna wederom gehoord door het bevoegd gezag;
7. beslissing op het bezwaar wordt genomen binnen vier weken door het bevoegd gezag;
8. het verdient aanbeveling de Inspectie van het Onderwijs en de leerplichtambtenaar te informeren.

Ad a: School kan niet voldoen aan de zorgbehoefte

Procedure

1. Het schoolteam houdt regelmatig leerlingenbesprekingen, inventariseert problemen van leerlingen en zoekt daarvoor oplossingen. Daarbij wordt zonodig externe hulp van een onderwijsbegeleidingsdienst ingeschakeld. De hulpverlening wordt vastgelegd in handelingsplannen en toegevoegd aan het dossier van het kind.
2. Als naar aanleiding van de leerlingenbesprekingen en na overleg met de schoolbegeleider van de onderwijsbegeleidingsdienst blijkt dat de school onvoldoende tegemoet kan komen aan de hulpvragen van een kind en het kind daardoor in een pedagogisch en onderwijskundig onverantwoorde situatie terecht dreigt te komen, zal de school de ouders verzoeken mee te werken aan een onderzoek door externe deskundigen, van zowel binnen als buiten de structuur van het SWV.. (De school stelt onmiddellijk een onderwijskundig rapport op.)
3. Wanneer uit de onderzoeken blijkt dat de huidige basisschool onvoldoende is toegerust om de hulpvragen van het kind goed te behandelen, zal de directeur van de school de ouders/de verzorgers verzoeken om mee te werken aan een procedure richting de PCL of CvI. Er wordt een verslag opgesteld van dit gesprek; de ouders ontvangen een afschrift.
4. Als de ouders niet bereid blijken te zijn mee te werken aan de procedures beschreven onder 2 en 3, zal de directeur van de school het bevoegd gezag informeren over deze kwestie en zal het bevoegd gezag de groepsleerkracht en de ouders horen. Van dit gesprek wordt een verslag opgesteld en beschikbaar gesteld aan alle betrokkenen. Het bevoegd gezag kan de verwijderingprocedure in gang zetten.
5. De ouders van de betrokken leerling worden voor een gesprek uitgenodigd met de directeur en de leerkracht van het kind. Het gesprek zal gaan over het voornemen van de school om het kind als leerling van de school te verwijderen.

Inhoud van het gesprek:

- De zorg die het team aan het kind heeft besteed om verwijdering te voorkomen;
- De mening van de directeur van de school en het bevoegd gezag;
- De mening van de onderwijsbegeleidingsdienst en de inspectie;
- De mening van de schoolarts (indien van toepassing) / externen;
- De mening van de ouders.

Indien een van de partijen dat wenst, kan ook de mening van een andere door school en ouders geaccepteerde deskundige worden gevraagd. Van het gesprek wordt een verslag gemaakt dat aan de ouders en/of verzorgers wordt uitgereikt, dan wel aangetekend wordt verzonden en dat door ouders en de directie voor gezien wordt ondertekend.

6. Als wordt besloten het kind van school te verwijderen, meldt het bevoegd gezag dit aan de leerplichtambtenaar en de Inspectie van het Onderwijs.

7. Het bevoegd gezag dient ervoor te zorgen dat een andere school bereid is de leerling op te nemen. Dit gebeurt in samenspraak met de ouders. Lukt het niet om de leerling binnen acht weken op een andere school te plaatsen (schriftelijk aantonen), dan kan het bevoegd gezag de leerling verwijderen zonder vervolgonderwijs veilig te stellen.

Dossiervorming dient feitelijk, duidelijk en volledig te zijn. Telefoongesprekken, oudergesprekken en brieven noteren op datum, liefst aangetekend versturen en alles door de ouders voor gezien laten ondertekenen.

Het zal voor een reguliere basisschool moeilijk zijn aan te tonen dat noodzakelijke zorg niet mogelijk is, als de PCL heeft beslist dat een leerling niet in het speciale basisonderwijs thuishoort en er tevens geen indicatie voor REC 1-4 bestaat. Het zorgprofiel van de school speelt een belangrijke rol.

Ad b: Verwijderen wegens ernstig wangedrag

We kunnen spreken van (ernstig) wangedrag in het geval van bijvoorbeeld (herhaaldelijk) schoolverzuim, overtreding van de schoolregels, agressief gedrag, anderen letsel toebrengen, pijn doen, pesten treiteren, discrimineren, grof taalgebruik, machtsmisbruik, intimideren, negeren van aanwijzingen en opdrachten van leerkrachten of andere volwassenen die op dat moment de verantwoordelijkheid dragen, bedreiging, vandalisme of seksuele intimidatie (meldingsplicht richting bevoegd gezag en vertrouwensarts is niet verplicht als de vermoedelijke dader een medeleerling is).

Als een kind ernstig wangedrag vertoont, en leraren, en medeleerlingen voelen zich niet meer veilig op school, is het de verantwoordelijkheid van ouders om hulp te zoeken. Indien dit niet gebeurt, of de aangeboden hulp wordt niet geaccepteerd of de hulp biedt geen oplossing van het probleem, wordt een stappenplan "ontoelaatbaar gedrag" gehanteerd, dat kan uitmonden in een verwijderingprocedure.

De school heeft juridisch gezien geen resultaatplicht om leerlingen te vrijwaren van pestgedrag, wel een inspanningsverplichting om pesten te voorkomen en tegen te gaan.

Ernstig wangedrag in deze kan evenwel leiden tot een verwijderingprocedure.

Wangedrag kan aangepakt worden zonder contract of gedragscode. In het schoolreglement, of de schoolgids of het zorgprofiel kan het gedrag verboden worden.

Bij een besluit tot verwijdering vanwege ernstig wangedrag worden de onderstaande punten in acht genomen:

- Er zijn gedragsregels hoe het bevoegd gezag met wangedrag omgaat en wanneer de grens van verwijdering bereikt is.
- Lichtere maatregelen ter voorkoming van herhaling hebben gefaald (schorsing gedragsafspraken).
- De leerling/ouders is/zijn gewaarschuwd dat bij eerstvolgende herhaling tot verwijdering wordt overgegaan.
- In alle gevallen is er een dossier aangelegd, waarin is opgenomen welke problemen zijn opgetreden, de door de school genomen maatregelen om schorsing en verwijdering te voorkomen. Een schriftelijke waarschuwing van de school aan de ouders dient aanwezig te zijn, waarbij gewezen wordt op de mogelijke schorsing / verwijdering als het gedrag aanhoudt.

Er is wangedrag denkbaar waarbij onmiddellijke verwijdering geboden is, zonder de genoemde eerdere maatregelen of voorgaande waarschuwing. Dit geldt alleen in zeer ernstige gevallen.

Bij wangedrag waarop een verwijderingprocedure volgt, gelden de stappen zoals genoemd bij de algemene verwijderingprocedure.

Stappenplan leerlingen met structureel storend gedrag

Preventief:

- Open communicatie naar de ouders
- Positief opvoedingsklimaat, te denken valt aan:
 - Duidelijke regels

- Regels herhalen
- Consequente afspraken, de zogenaamde 100% afspraken
- Duidelijk dagritme
- Goede lesvoorbereiding
- Niet onderhandelen, 'ik-boodschappen' uitzenden
- Duidelijke eisen omtrent tijdspanne en inhoud, verzorging opdrachten
- Geen onnodige discussies starten
- Openheid naar ouders en leerlingen
- Goede attitude vanuit de leerkracht
- Investeren in positieve activiteiten
- Effectief bespreken van calamiteiten: niet alle conflicten direct klassikaal bespreken, werken met uitstelschrift en gesprekken in kleine groepen
- Plan momenten waarop leerlingen zich kunnen uiten over de sfeer in de groep
- Leerlingvolgsysteem op sociaal-emotioneel gebied
- Sfeeronderzoek eenmaal per jaar
- Protocol pesten ontwikkelen inclusief lessencycli en / of sova-trainingen
- Goede omgangsvormen

Zorgniveau 1:

- Groepsniveau, de leerkracht noteert het structureel storende gedrag in een logboek met datum en getuigen
- De leerkracht bespreekt de feiten met de ouders
- Er worden afspraken gemaakt met de ouders
- Verslag van afspraken laten tekenen en in dossier opbergen
- Schoolniveau, de leerkracht roept de hulp in van de intern-begeleider
- De leerkracht brengt het probleem in bij de leerlingenbespreking
- Met ib wordt het probleem omschreven, oorzaken geanalyseerd, oplossingen gezocht, advies en vervolgspraken gemaakt, handelingsplan opgesteld
- Afspraken worden schriftelijk vastgelegd en getekend door de ouders.
- Zorgdossier en logboek worden bijgehouden.
- Voortgangsgesprekken en evaluatiegesprekken worden met ouders gevoerd.

Zorgniveau 2:

- Er wordt niet genoeg vooruitgang geboekt. Externe procedure gaat van start, de leerling wordt door de ouders aangemeld bij de schoolbegeleidingsdienst of de ambulante begeleiding van het SWV.
- Nader onderzoek volgt door een ambulant begeleider, schoolpsycholoog of schoolorthopedagoog.

Wanneer de ouders geen toestemming geven voor aanmelding bij de schoolbegeleidingsdienst of de ambulante begeleiding van het SWV, kan de school in overleg met de ouders om externe bemiddeling vragen (bijv.: schoolarts, sociaal verpleegkundige GGD, Bureau Jeugdzorg)

Zorgniveau 3:

- Advies van bovengenoemde externe instanties o.a. schoolarts, sociaal verpleegkundige GGD, Bureau Jeugdzorg etc., kan leiden tot aanmelding bij de hulpverlening of SBO, REC.

Wanneer de ouders niet toelaten om de adviezen van de externe instanties op te volgen en geen toestemming verlenen tot aanmelding bij de jeugdhulpverlening, PCL of CvI, kan de school in overleg met de ouders om bemiddeling vragen.

Zorgniveau 4:

- Beschikking / geen beschikking SBO afgegeven door PCL, bij een positieve beschikking kunnen de ouders aanmelden bij de SBO. Ouders accepteren de beschikking niet, plaatsen kind niet op de SBO. Verwijderingprocedure kan starten.
- Wel / geen indicatie REC of leerling-gebonden financiering, afgegeven door de CvI. Bij een indicatie kan de leerling, mits de school aangeeft niet in handelingsverlegenheid te geraken, de leerling met een leerling-gebonden

financiering en handelingsplan verder begeleiden. Bij overschrijden van de door de school gestelde voorwaarden aan het gedrag, kan de school alsnog overgaan tot verwijdering. Bij een negatieve beslissing van de school tot begeleiding (handelingsverlegenheid) kunnen de ouders het kind plaatsen binnen het REC. Bij niet opvolgen van de plaatsing van de leerling op het REC door de ouders, kan de school overgaan tot een verwijderingprocedure. Als er geen indicatie wordt afgegeven kan de weg naar de PCL bewandeld worden, of dient de school de leerling te handhaven en te zoeken naar andere oplossingen: andere basisschool, extra formatie, buitenschoolse hulp. Ernstige misdragingen kunnen leiden tot verwijderingprocedure.

Ad c: Bijzonder onderwijs

Onder omstandigheden kan het bestuur een leerling verwijderen, omdat diens gedrag in strijd is met de grondslag van de school. Bijvoorbeeld verzuim van godsdienstlessen kan een reden voor verwijdering zijn.